

**D. Marcvs Evangelista. Rodolphi Gvaltheri Tigurini in
Euangelium Iesu Christi secundum Marcum Homiliæ
CXXXIX.**

Gwalther, Rudolf

[S.l.], 1570

VD16 W 1048

Homilia XCVIII. Cum ergo unum adhuc heberet filiu[m], dilectum suum,
misit etia[m] eum ad illos ultimum, dicens: Reuerebuntur filium meu[m].
Illi uerò agricolæ dixeru[n]t inter se: Iste est heres, ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71833](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71833)

semper meminisse debent, se vinee colonos esse, non dominos, & proinde ecclesiam verbi doctrina & legitima Sacramentorum administratione excolere, ut Deo dignos fructus ferat. Arguuntur ergo hoc loco primum ignavi suae dignitatis contemptores, improbi item prophetae: deinde dominos hereditatem dominium superbe exercent, nec à quoquam reprehendi volunt: quales videlicet Pontifices & miratos Episcopos, totumque illum purpuratam meretricis senatum esse constat. Nam videtur illis, ipsos à Deo institutos, & Apostolorum successores esse: non aliam tamen conditionem sustinent, quam ut coloni sint, & Deo fructum reddant suo quoque tempore, non ut sibi ipsi omnia in imperium in ecclesiam Christi vendicent, &c.

1. Pet. 5.

Sacerdotum ingrati-
tudo &
contumacia.2. Par. 36.
Matth. 13.

Porro sequitur sacerdotum Iudaicorum ingrati- tudo atque contumacia. Cum enim tempus esset, misit Dominus seruos suos, qui fructus exigerent. Intelliguntur per hos prophetae, quos (ut paulo ante diximus) si quando omnes prope ordines officium suum neglexerent, extraxerunt Deus omnibus seculis excitavit, usque ad Christi ferè tempora, qui populum vna cum sacerdotibus & regibus officij admonerent, & ad illud praestandum magno zelo hortarentur. At illi (inquit) non contenti vacuos & inanes dimisissent, insuper ipsos verberibus & contumeliosis atrocissimis multarunt: & quaedam etiam occiderunt. Faciunt ad horum expositionem, quae de prophetis relictis & occisus in historia traduntur. Et hinc quidem singularis Dei bonitas nobis consideranda venit, qui male filios colonos, adeoque vniuersam Iudaeorum gentem tam diu tulit, & plures subinde seruos illi miseris, iam illos incurabili contumacia quotidie in peius proficere videret. Experimus eandem nostris quoque saeculo, & vniuersam non simul eiusdem ingrati- tudinis exempla haberemus, quae hic in Iudaeis videtur. Sed est hoc proprium infelicis mundi vitium, ut sicut male fidei debiores suos creatores non modo frustrari & fallere, verum etiam odisse & persequi solent: ita plerique hominum non contenti Dei officium negauisse, insuper eius odio inflammantur, nec eos ferre possunt, qui illos arguant, ut ipsi Deo gratos & morigeros praebeant. Factum hoc fuit apud primi saeculi homines, priusquam diluuium inundaret. Idem Sodomaeos fecisse legimus, Aegyptios item cum suis Pharaonibus, postea Romanos imperatores & plerumque gentium, quae illis subiectae fuerunt. Et hinc quidem omnibus saeculis peccatum obtinet antisites, qui si semel exorbitarint, mox admonitionum impatientissimi sunt, & quibus moluntur, ne possessione mala fide occupata decedere cogantur. Exempla sunt passim in scripturis. Et hodie Pontifices, Episcopos, Abbates & alios huius farinae potissimum aduersus Evangelij predicationem insanire videmus, & in hoc vnum incumbere, ne Christo sua ecclesiae possessiones restantur. Imitantur hos deinde qui in magistratu agunt, imò priuati quoque homines, qui mox tunc & in suos monitores horribili audacia insurgere solent, si quando liberius admonentur, ut debent fieri. Aus Deo ferant. Proderit autem hinc obseruasse, quod prophetae ex actoribus confert Christus. Aus ergo exigant, quos Deo probari norunt: Iustitiam nimirum & Iudicium, ut Iustas inquit, de illis iniustitia quosuis instituant, & singulos hortentur, ut pro sua vocationis ratione officium faciant, de quo hinc illos mundi ingrati- tudo et contumacia intractabilis terreat. Esi enim priores prophetae cum indignis tractarentur, at tamen minime officio deseruerunt, quos post illos misit Dominus. Demergitur ex mundi impietate occasio detrectandi officium. Nouit illam Dominus, qui iam per te corripit, velis, tu officium facito, quando quid per te ipse effecturus sis, scire non potes. Et quid proficias, si talem tuam ipsius animam liberaueris. Rursum, qui per ministros officij admonentur, illi Dei ex actores esse & officium facere meminerint, nec illos eo nomine persequantur. Qui enim illi faciunt, in ipsum Deum peccant, & quotidie in peius proficiunt, sicut in sequenti Sermone plene demonstrabit. Faxit Deus, ut vinea Dei simus, quae fructus ferat dignos in Christo Iesu: cui debetur honor, gloria & potestas in aeternum. Amen.

H O M I L I A XCVIII.

Cum ergo unum adhuc haberet filium, dilectum suum, misit etiam eum ad illos ultimum, dicens: Reuerentur filium meum. Illi uero agricolae dixerunt inter se: Iste est heres, uenite, occidamus eum, et nostra erit haereditas.

reditas. Et captum eum occiderunt, & ceciderunt extra vineam. Quid ergo faciet dominus vinea? Veniet, & perdet agricolas, & dabit vineam alijs. Ne hanc quidem scripturam legistis: Lapis, quem reprobauerunt edificantes, is factus est caput anguli: A Domino factum est istud, & est mirabile in oculis nostris. Studebant igitur eum prehendere, sed timerunt turbam: norant enim quod aduersus ipsos illam parabolam dixisset: & omisso eo abierunt.

Parabole huius argumentum & scopum precipuum esse nuper diximus, quod Christus Iesus in verbis & infirmis mereri instituit, qui grauiter offendebantur, quod ipsum a sacerdotibus & senioribus rejici viderent, qui summam in Iudaeorum gente cum doctrina tum sanctitatis existimari non sustinebant. Illorum ergo ingratitude arguit, vt omnibus constet, quam indignè & iniquè hoc faciant, qui in hoc a Deo olim instituti sint, vt vinea vel ecclesia ipsius excolant, vt ex illa dignifimus ad Deum redire possint. At non nouam esse ostendit ingratitude istam, quando constat, idem olim a maioribus ipsorum factitatum esse, qui simili iniquitate a Deo submissos prophetas trucidarunt. Vnus verò istorum omnium hic nobis precipuus esse debet, ne hodie offendamur, si quando Christum & doctrinam ipsius ab ijs rejici cerimus, qui ecclesie antistites haberi volunt.

Pergit autem in tertia parabola parte Christus, qua sacerdotum ingratitude & iniustitiam Dei patris de filiis ostendit, & postquam quid maiores ipsorum olim Dei seruis prophetis fecerint, exposuit: nunc quid ipse ab illis passurus sit, predicat: vtq; rei indignitatem exprimat, Dei patris de humana salute consilium & ipsorum effremè audaciam inter se confert. Et Deum quidem inducit consultantem, quid porro faciat, quando tot seruis ab infidis colonis tam indignè tractati sint: & tandem filium quem vnicum & dilectissimum habebat, missum fuisse ait, si forte illius reuerentia tangerentur. Vbi minimè putabimus, eiusmodi cogitationes dubias et incertas in Deum cadere, quem nihil eorum, quae futuræ sunt, latere potest: sed vt in parabolis fieri solet humano more ista dicuntur, & æternum Dei consiliū exprimitur, quo ille filium suum humano generi saluatorem destinauit, cum illi aliter consulti non possent. Simul verò adumbratur ineffabilis Dei bonitas, qui filium ad Iudeos quoq; & quidē ad Iudeorum sacerdotes, mittere dignatus est, in quos ob occisos prophetas suo iure vni et ingratos excidio multare poterat. Quod vt consolationē magnam offert afflictis conscientijs, ne in peccatis de Dei bonitate renere depererint: ita charitatis officia nobis commendat, vt Deum patrem imitari potius cogitemus quid nos deceat, quam quid meruerint, qui aliquam nobis iniuriam fecerunt. Præterea cum eadem fuerit aliarum quoq; gentium conditio, quibus tamen filium suum Deus per Euangelij predicationem immorescere voluit, apparet salutem nobis ex mera gratia obegisse. Quid enim meriti allegabimus, propter quod Christus nobis redemptor datus sit? Vel quid nos meruisse dicemus, qui priusquam essemus, ante ipsam mundi constitutionem in Christo sumus electi? Vide Ephes.

Sed colonos videamus, qui vbi berilem filium venire vident, Hic (inquiunt) est hæres, venite occidamus eum, & nostra erit hereditas. Sunt hæc consultantium verba, quae idē inducuntur, ne illos ex ignorantia tantum scelus designasse putemus. Et sanè ignoratiæ excusationem illis nullam fuisse ex eo patet, quod toties Christi doctrina simul & miraculis conuicti fuerint, vt illum Dei filium esse, negare non possent. Innuir hoc ipse Christus, quando discipulis ait: Si opera non fecissem inter eos, quæ Ioan. 15. nemo alius fecit, peccatū non haberent. Nunc autem & viderunt et oderunt, non solum me, verum etiam patrem meum. Sunt autem in istorum verbis quadam nobis diligentius consideranda.

Primum, quod Ecclesiam Christi hereditatem vocant. Iste (inquiunt) est hæres. Et rectè quidem, quando hoc in scripturis frequens est admodum. In Psalmis enim scribitur: Postula a me, a doctis gentes, vt sint hereditas tua, &c. Et in Ioel: Ne des hereditatem tuam in probrum, &c. Nec temerè nomen hereditatis ecclesie spiritus sanctus tribuit: eò quod illo iustum legitimumq; Christi in hanc dominium exprimitur. Vt enim hereditas iure & legitime ex patribus ad filios peruenit: ita Deus ecclesiam, quam ab æterno elegit, filio suo, seu heredi vnico, concessit, & hunc illius dominum & caput constituit. Interim huius consideratio tum institutioni tum consolationi plurimum seruit. Si enim Christi hereditas sumus, certè nec nos ipsos nec alios qui ad istam hereditatē pertinent, a Christo ab-

ecclesiam vrbis...
us ferat. Arguunt
prophetae: dicitur
Apostoli precatione
ndi voluit: quædã
um esse constat. Nam
alia tamen conditio
on vt scripsit conueni

acia. Cum enim tempo
propheta, qui vt p
excitandam dicitur
cum sacerdotibus &
At illi (inquiunt) non
ejusmodi multitudine
etis reuelis & occidit
leranda venit, quæ
binda seruis illi fuit
mur eandem nostram
dem omnia fecerunt
impertinentissimi sunt
empla sunt passim in
zissimum aduante
o sua ecclesie posside
e homines, qui non
admonentur, vt debent
oribus confert Christi
rum, vt Iudas in quod
ratione officium
est enim prioris prophet
los missi Dominus. Nam
is illum Dominus
sit, scire non potest. Et
istros officij aduante
hersequantur. Quæ
eguenti sermo
o Iesuu dicitur

I I I.

um, missi etiã cum
i. Illi verò agricola
n, et nostra erit her
reditas.

Argumentum
fentis loci.
us prae
filiū.
mittēdo con
filiū.
Sacerdotum ini
quitas in Chri
stum.
Ioan. 15.
Ecclesia herē
ditas Christi di
citur.
Psal. 2.
Ioel. 2.

strabere vel alienare debemus. Faciunt hoc priuacim, qui vel fidē in Christum abnegant, vel peccata
mancia sunt, publicē autem, qui vel falsa doctrina vel tyrannide ecclesias à Christi obedientia
strahunt, & idololatriæ auctores sunt ipsi, quorū fides vno Deo per Christum nisi debeat. *Regnum
minimē putandum est, quod Christus hereditatem suam vel ignoret, vel illam sibi eripere uolet.*
Noiit Dominus qui sint sui, inquit Apostolus. Et ipsi in Euangelio. Ego sum pastor illi homines
cognosco oues meas, & cognoscor ab illis. Itē: Oues meas nemo rapiet de manu mea. Si enim homines
frangi hereditates suas studiose seruant, adeo ut mori potius, quam illas turpiter dissipare uelint.
cui in Nabothi exemplo est videre) num Christum adeo negligentem aut leuem putabimus, ut a
liquam suæ hereditatis partem perire sinat?

2. Timoth. 2.
Ioh. 10.

1. Reg. 22.

Cur Christum
homines perse-
quantur.
Exod. 19.

Secundo causam exprimunt, quæ homines Christo in se ipsos reddere consuevit. Occidant autem
eum, & nostra erit hereditas. Non ergo occidunt, quod aliquam ab illo iniuriam passi sint, sed quod
illius hereditatem sibi ipsi vendicare cupiunt. Scimus enim Deum Iudeorum gentem olim ad se
ut suum peculium esset & regnum sacerdotale. Illam ipsam amplissimis promissionibus donauit,
quas externis ceremonijs & ritibus mysticis obsequauerat. At omnia hæc sacerdotes in suam qua-
situm conuerterant (ut supra uidimus) & ijdem simul Domini hereditatem suis tractantibus
ferè aggrauabant. Arguebat illorum audaciam & impietatem Christus, & sibi vendicabat regnum
& sacerdotium in ecclesia Dei, & ista ad se, ut pote legitimum heredem pertinere, tum scripturæ
auctoritate, tum miraculis plane diuinis demonstrabat. Ne ergo possessione male occupata deici-
tur, de illo occidendo consultant. Nec modò consultant, sed caprum mox occidunt, & occisum extra
vineam eiciunt, quasi indignum, qui aliquem in ecclesia Dei locum habeat. Et hoc faciunt, ut
iaphas postea dixit, occidendum esse Christum, ne Romani illis terram & gentem totam auferant.

Ioh. 11.

Acto. 9.

quod Pilato crucifigendum tradiderūt, homini ethnico & à populi Dei communione alienissimo, qui
in supplicio latronum locum fieri uoluit, ut indignum, qui inter ciuiler bonos uirum, nec iam Dei
populo locum haberet. At qui hæc ipsa causa hodie multos publicè & priuacim aduersus Christum
armare solet. Postquam enim Pontifices summum sibi ius & imperium in ecclesia que Christi pecu-
lium & hereditas est, usurparunt, eundem per Euangelij prædicationem ius suum sibi vendicatum
ferre nequeunt, sed in illius membra, adeoq; in illum ipsum (ut olim Saulus) ferro ac igne transfere-
re. Nec negari potest, hanc præcipuam persecutionum causam esse, quod suæ tyrannide metuenti
pi & pontifices. De Paulo tercio P. M. certè uiri graues & Romane curiæ non ignari referunt, quæ
quæuis dogmata facile ferre potuisse, modò illorum auctores audiret nihil aduersus sedes Romanæ
dignitatem moliri. Quin priuacim in singulis hoc ipsum cernitur. Sunt enim singuli domos Christi
peculium, & instar palmitum in ipsum in se, fructus uocatione & professione sua dignos ferendo-
bant. Quam multos autem uidere est, qui non contenti fructus negare, illius insuper seruitutem
contumeliose tractant, quin ipsum unā cum Euangelio suo eiecūm & profligatum uolunt, ut ipsi
sua libidine uitam suam instituerent liceat. Habet enim sua incrementa impietas, & primo
si gradus est, Deo debitos fructus negare; quod tunc fit, quando carnis & diaboli mensuræ
unt, qui Deo toti seruire debebant. Sequitur hinc odium ministrorum uerbi, quos Deus uis
exactores mittit. A ministris uerò in ipsum Dei uerbum istud odium transferunt. Quod ubi
Eum fuerit, mox omnis generis contumelia, iniuria, imò cædes crudelissima sequuntur, & ut
ipsi Christo parciatur, cuius non modò membra, uerum etiam uerbum, scripturæ nimium
impijs flammis tradere impij non uerentur. Sunt ista horrenda dicta, sed uinam non postea
ius impietatis exempla hodie extarent. Ergo primum gradum cauere discant, qui ulterius
progredi.

Pœnam sacer-
dotibus prædi-
cit.

Cæterum pœnam istorum uideamus, quæ postrema parabole pars est. Quid ergo faciet Dominus
uineæ? Interrogatione uicitur, ut ex ipsorum ore sententiâ, quæ ipsi se eodem nunt, extorqueat. *Mattheus
Mattheus annotauit. Additur ergo: Venet, & perdet agricolas, et dabit uineam alijs. Venit uero
Deum, ut ostendat, illum nequaquam suæ causæ & ecclesie defuturum, licet lucifig, multa dissem-
lauerit. Deinde perdet (inquit) agricolas, & uineam locabit alijs, id est, uos infidos colentes
cum uestris sectatoribus excindet, & regnum suum unā cum ecclesia titulo transferet ad gentes.
Utrumq; uerò factum esse constat. Veniunt enim à Domino missi Romani, qui templo unā cum
extant.*

exusto infelicem Iudaeorum gentem eiusq[ue] artifices destruxerunt: simulq[ue] secutum est Iudaici populi repudium, quod toties olim prophetae minati fuerant, & ad gentes emisi Apostoli, ex illis ecclesiam Christo adduxerunt, qui prius sine Deo, sine testamento, & à salutis promissionibus alieni fuerant. Quo exemplo docuit Deus, quid omnes gratia ipsius contemptores & perfidos fidei professores maneat. Et idem multis postea euenisse historiae docent, qui Iudaeorum mores imitari sunt.

Obseruabis autem, quid propter perfidos colonos nequaquam vastatur vinea; sed illis sublati locatur alijs. Nam ex Iudaeorum reliquijs (sicuti prophetae prae-dixerant) ecclesiam inter gentes in- stauratam per totum orbem Deus mirifice propagauit. Solecus hoc nos, si quando ex multorum per- fidia & ingratitude toti ecclesiae interitus imminere videtur. Nec enim fieri potest, vt ecclesia Deus careat, qui filium suum inter medios hostes perpetuo regnaturum esse promisit. Et Christi vox est: Ecce ego vobiscum sum vsq[ue] ad consummationem seculi. Meminerimus tamen, ecclesiam nulli loco aut genti priuilegio quodam immutabili alligatam esse, sicuti olim Iudaei sibi ipsi per sua serum, & hodie stulti Romanenses de sua Roma nugantur. Qui enim Iudaeorum genti electissime non peper- cit, & ipsam oleam excindi voluit, cum sterilis & male grata esset: multo minus ipsi parceret, qui ex oleastris desumpti, & ex gratia in radicem illam sanctam inferri sunt, si etiã ipsi steriles & Deo in- grati esse pergant. Et terre ant nos ecclesiarum ruine, quae cum olim Europaeis ecclesijs cum vetusta- te cum fidei et pietatis existimatione praestantiores fuerint, hodie totae extinctae iacent: quales Antio- chenam, Alexandrinam, Ephesinam & infinitas alias fuisse legimus, in quarum locis hodie imma- nis Turcarum tyrannis grassatur, & infelicis Mahumeti deliria dominantur.

Ceterum quia absurdum & incredibile videbatur, sacerdotes, quos Deus suae ecclesiae colonos & architectos esse voluit, tale quid designaturos esse, & ipsi (vt Lucas tradit) hoc ipsum cum detesta- tione abs se remouerent; Christus se istud non ex suo cerebro finxisse, sed ita olim praedictum esse docet. Ne hanc quidem scripturam legisistis? ait: Lapis, quem reprobauerunt aedificantes, is factus est caput anguli, &c. Extra locum Psal. 118, ex quo sanctas illas populi acclamationes petras fuisse, supra diximus, quibus Christi in urbem ingressum populus celebravit. Sensus autem verborum est: Si in- credible videtur quod dico, & vestrae conditionis dignitate ita estis inflati, vt tantum nefas aut sce- lus in vos cadere posse nequaquam putetis: quid ergo ad Davidis vaticinium respondebitis, qui ipsos ecclesiae architectos illum lapidem reprobaturus esse praedixit, quem Deus anguli caput facturum sit? Nec est, quod hoc vobis mirum videatur. Dei enim opus est, cuius consilia non humanis rationibus inuestigari possunt, sed fide apprehendi debent. Copiosorem huius loci expositionem in Actis addu- ximus, vnde petant quibus hic breuiore aequo esse videmur. Illud hic obseruasse sufficiat, Christum verbis istis praecipuum parabolam de vinea copum indicare, ne scilicet aliquis offendatur, si antistites ipsi in seos esse videat. Ita enim olim praedictum, & à Deo institutum esse: vt vel ex eo constet, re- gnum ipsius non esse de hoc mundo, nec hominum auctoritate & potentia propagari, sed diuina vir- tute, quae per infirmos & ignobiles sese exercit, quod illustrior sit illius effectus & gloria, sicuti Paulus in prioribus ad Corinth. admonet. Quod ipsum hodie obseruari debet aduersum eos, qui nobis Pontificum, episcoporum & praesulum auctoritatem obijciunt. Quid enim noui est, si etiam ipsi pretiosum illum lapidem reijciunt, qui solus ecclesiae totius aedificium sustinet? Annon hoc fore olim praedixit Deus? Annon hoc fecerunt, quorum functio diuinitus instituta erat? Vel quid aliud speres à nostris, quorum mores cum Iudaeorum sacerdotum moribus, & studijs per omnia conueniunt? Paulus certe Anti- christi sedem in ipso Dei templo monstrat, & episcopis loquens: Ex vobis (inquit) exibunt lupi gra- ues, qui gregi non parcent, &c. At hic soletur nos, quod Christum ecclesiae suae fundamentum insupe- rabile & caput anguli perpetuo fore audimus, vtur illum potentissimi quiq[ue] reijciant. Quam vani enim illorum conatus sint, ex eo patet, quod cum se notatos esse intelligant, et Christum illico occisum cupiant, nihil tamen audent praeter metum populi, quo illos Deus, seu frano cobibebat: quam iniustitiam principum & tyrannidis aduersus veritatem instituit iustissimam penam esse, alibi diximus, vt ni- mirum eos metuant mali praesides, à quibus (si officio suo dignè fungerentur) metui & obseruari de- berent. Fortes ergo & constantes vno Christo Iesu nitamur, qui vt peccatum, mortem & diabolium deuicit: ita in se credentes perpetuo regnat, & regni sui caelestis consortes facit. Illi debetur benedictio honor, gloria & potestas in aeternum. Amen.

Vinea non vas-
tatur, sed loca-
tur alijs.
Isaie 10.
Ioel 2.
Mich. 5. &c.
Psalm. 110.
Math. 28.
Rom. 11.

Parabole con-
firmatio ex scri-
pturis.

Act. 4. homi-
lia 27.

1. Cor. 11.

Et mittunt ad eum quosdam e pharisæis & Herodianis, ut eum e-
ptarent sermone. Illi uero cum uenissent, dicunt ei: Magister, scimus
quod uerax sis, nec cures quenquam: non enim respicis in personam ho-
minum, sed in ueritate uiam Dei doces. Licet ne census dare Cæsari,
an non demus, an non demus: Ipse uero cum sciret eorum hypocritism,
dixit eis: Quid me tentatis? aſerte mihi denarium, ut uideam. Illi uero di-
xerunt ei: Cæsaris. Et respondens Iesus dixit eis: Reddite quæ sunt Cæ-
saris Cæsari, & quæ Dei sunt Deo. Et admirati sunt super eo.

Argumentum
et usus præ-
sentis loci.

2. Tim. 3.

Dominus & saluator noster Iesus Christus in hinc parabola sacerdotum ingrati-
tatem aduersus Deum arguit, et ipsam penas denunciat grauisimas, quæ in
Iudeorum gente redundarunt. Quamuis uero illi de se hac dicta fuisse intellexerint, adeo tamen
sunt emendati, ut potius ad nouas artes conuersi, illum questionibus insidiosis circumuenerint
rim. Quo exemplo admonemur, impios, ubi ueritatis odium conceperunt, subinde (ut Paulus inquit)
in peius proficere, eoque præfractiores fieri, quod magis Dei uerbo irgentur. Exempla eius generis
multa extant, quorum omnium hic nobis usus esse debet, ne aduersus Dei uerbum affectibus inuol-
geamus, si non ipsi quoque, uolumus incurabiles fieri. Interim consolationis plenum est, quod contra
Istum Christi conatus ad ipsius gloriam & publicam pietum institutionem faciunt. Sic ut enim
occasione de articulis præcipuis, quorum cognitio uulsiſsima planè & cum primis necessaria est, per
Christum ita edisserit, ut hostium suorum eum ignorantiam eum improbitatè arguat, simulq; docet,
quid pijs de illis sit sentiendū. Et in præſenti quidem de magistratu agitur aduersus eos, quibus
& religionis prætextu suis magistratibus obedientiam negant. Vbi discemus, ut hoc cum fide possit
coniungi, & quid Deo, quid item hominibus præſtari debeat.

Pharisæi et He-
rodiani aduer-
sus Christi con-
spirant.

Primi autem hostes Christi producuntur, qui ipsi de his dicendi occasione præbuerunt. Erant
illi ex pharisæorum & Herodianorum numero, in eum finem à sacerdotibus submissi, ut Iudeos
inſitiæ studio (ut Lucas annotauit) ipsam disputatione aliqua insidiosa irretirent. Quæ ratio phar-
isæi deſecti fuerunt, qui præcipuam inſitiæ exſtimationem ſuſtinebant. Coniunguntur his He-
rodiani, multum illis diſſimiles, uapore homines aulici, uoluptuarij, prophæti & Romanarum uirtutum
ſtudioſi: quos diſputationis & reſponſionis Christi reſtes eſſe uolunt. Vbi non temere aliquid uerbi
tur, qui fieri potuerit, ut inter ſe conuenerint, qui moribus & ſtudijs diſſimillimi erant. Sed iſte
proprium impijs, ut cum in externis perpetuò diſſideant, & uel auaritia uel ambitione diuocent
ſe conſiſtuntur, in uinijs tamen ueritatis oppreſſione conuenire ſoleant, eò quod illam omnes
æquo oderunt. Hinc eſt, quod poſtea Sadducæos quoque, cum phariſæis, & alibi milites cum Iudeis
ibus contra Christum conſpirauitſe legimus. Et in Romana hiſtoria Iulianus apoſtata Iudeos ad-
uerſus Christi fidem ſuo fauore armauit, & ut templum adſtruerent inſtigauit, licet iſte ad quod
mum deſeciſſet, & proinde nec Iudeis nec Chriſtianis ex animo faueret. Et hodie Idololatæ, qui
mundo & carni mortui uideri uolunt, non modò cum uoluptuarijs aulicis, uerum etiam cum ſe-
guinarijs militibus conſentire uidemus, adeoq; eorum amicitias & opem expetere, à quorum mor-
ibus ipſorum profeſſio inſinitis paraſangis diſtare uidetur. Poſſumus hinc noſtra religionis uerita-
tem inſalubrem agnoſcere, quando in hanc ſolam omnes impij conſpirant, qui alias ſuperſtitioſos
nes ferre poſſunt, imò etiam defendunt. Quod ſi quando illos in rebus externis diſſidere conſpici-
mo tamen illorum diſſidijs quicquam tribuat, ſed in uño Deo ſperemus, qui et ſuorum animas
& impiorum coniuurationes diſſipare ſolet: ipſi uero unum & idem in Chriſto ſentiamus, ne ambro-
ſis rixis inter nos commiſſi hoſtibus impijs nos opprimendos propinquemus.

Aſtuta hoſtium
Christi inſinua-
tio.

Porrò uideamus, quanto cum aſtu cauſam hanc agant, & quàm mirificè ſe illi inſinuent. Non
non ueritatis modò & iuſtitie ſtadium, uerum etiam ſe Chriſti obſeruantiffimos eſſe ſimulant. Te-
buunt enim illi quacumque ſunt boni doctoris officia. Huius eſt, non ſua placita, ſed Dei uerba